

Nr 26.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om rätt för arrendator att bortföra stråfoder; given Stockholms slott den 9 januari 1948.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om rätt för arrendator att bortföra stråfoder.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

F ö r s l a g

till

L a g

om rätt för arrendator att bortföra stråfoder.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Arrendator må i enlighet med anvisningar, som lämnats av statens livsmedelskommission eller efter dess bemyndigande av lokal kristidsmyndighet, från den arrenderade fastigheten bortföra stråfoder utan hinder av vad i arrendeavtalet eller eljest finnes stadgat rörande förbud mot sådant bortförande.

2 §.

För tillämpning av denna lag erforderliga föreskrifter meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av livsmedelskommissionen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1949.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 december 1947.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och folkhushållningsdepartementen samt med statsrådet Quensel anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *lagstiftning rörande rätt för arrendator att bortföra stråfoder* samt anför därvid.

I 2 kap. 19 § lagen om nyttjanderätt till fast egendom stadgas, bland annat, att arrendator icke utan jordägarens samtycke äger föra stråfoder från fastigheten, innan arrendet upphör. Har arrendatorn, när han skall avflytta, stråfoder kvar, är han pliktig överlåta det till jordägaren till pris, motsvarande hälften av det i orten för dylikt foder gångbara. Kan ej överenskommelse träffas om den ersättning, vilken sålunda bör utgå, skall frågan därom avgöras av tre ojäviga skiljemän, bland vilka en utses av vardera parten och de sålunda utsedda tillkalla den tredje. Tredskas någondera parten att utse skiljeman, eller kunna de utsedda ej förena sig om valet av den tredje, äger domaren eller utmätningssmannen i orten förordna om valet. Den som ej nöjes med vad de flesta skiljemännen säga, äger draga tvisten under rättens prövning, så framt han instämmer sin talan inom tre månader från det skiljemännens beslut tillställdes honom.

I vissa andra författningar finnas upptagna bestämmelser rörande förbud för arrendator att bortföra stråfoder från arrenderad ecklesiastik jord och kronojord.

De svårigheter i fråga om foderförsörjningen, som uppstodo under det senaste världskriget, föranledde införandet av en lagbestämmelse, enligt vilken arrendator, utan hinder av vad i arrendeavtalet eller eljest funnes stadgat rörande förbud mot att bortföra stråfoder från den arrenderade fastigheten, ägde bortföra sådant foder i enlighet med anvisningar, som lämnats av statens livsmedelskommission eller, efter dess bemyndigande, av lokal kristidsmyndighet. Stadgande härom meddelades i en den 16 maj 1941 (nr 243) utfärdad lag om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m. Denna lag gällde ursprungligen endast till och med den 30 juni 1942.

Den gavs emellertid successivt fortsatt giltighet, sista gången genom lag den 16 februari 1945 (nr 28), enligt vilken giltighetstiden utsträcktes till och med den 31 december 1946.

Statens livsmedelskommission har i skrivelse den 30 september 1947 hemställt, att särskild lagbestämmelse angående arrendators rätt att bortföra stråfoder åter måtte utfärdas av samma innehåll som det tidigare gällande stadgandet i ämnet. Till motivering för sin framställning har kommissionen anfört.

1947 års höskörd har blivit väsentligt mindre än normalt och en viss knapphet torde, särskilt längre fram under regleringsåret, vara att befara jämväl i fråga om halm för utfodringsändamål. Som ett led i strävandena att bemästra härav föranledda svårigheter på stråfodermarknaden har Kungl. Maj:t jämlikt kungörelse den 15 augusti 1947 (nr 601) förordnat om beslag på och reglering av handeln med stråfoder. Genom nämnda kungörelse — med vilken närmast avsågs att skapa underlag för förbud mot bränning av halm och för auktorisation av stråfoderhandlare — har livsmedelskommissionen även erhållit möjlighet att, för tillgodoseende av aktuella foderbehov, förfoga över hos arrendator förefintliga saluöverskott av hö och halm jämväl i fall, där jordägare med stöd av stadgandet i 2 kap. 19 § nyttjanderättslagen eller av bestämmelse i arrendeavtal förbjuder försäljning av stråfoder. Ett förfogande med stöd av gällande beslagsbestämmelser är emellertid onödigt komplicerat och tidsödande jämfört med det förfarande, vilket möjliggjordes genom den tidigare gällande lagstiftningen om rätt för arrendator att bortföra stråfoder.

Livsmedelskommissionen har vidare anfört, att den föreslagna lagbestämmelsen borde utfärdas snarast möjligt så att den kunde tillämpas redan under vintern 1947—1948. Som skäl härför har kommissionen åberopat, att man med all sannolikhet då hade att motse en skärpning av situationen på stråfodermarknaden.

Över livsmedelskommissionens skrivelse ha efter remiss yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk.

Lantbruksstyrelsen har anfört, att enligt en av statistiska centralbyrån verkställd preliminär uppskattning av skörderesultatet år 1947 skörden av hö sagda år uppgått till sammanlagt omkring 3 400 000 ton, medan den år 1946 utgjort i runt tal 5 700 000 ton. Motsvarande skördar under missväxtåren 1940 och 1941 hade varit respektive 3 400 000 och 2 400 000 ton. Beträffande storleken av halmskörden år 1947 föreläge inga officiella uppgifter, men densamma torde liksom under sistnämnda båda år ha blivit betydligt under medelskörd. Kreatursstammen vore för närvarande i huvudsak lika stor som under åren 1940 och 1941. Stråfoderförsörjningen under vinterutfodringsperioden 1947—1948 kunde med hänsyn till dessa förhållanden väntas komma att erbjuda samma svårigheter som de, vilka föreläggat under åren 1940 och 1941. De skäl, som tidigare åberopats för en lagstiftning av det innehåll livsmedelskommissionen nu föreslagit, ägde enligt

lantbruksstyrelsens mening full giltighet även i dagens läge. Styrelsen förordade därför bifall till kommissionens framställning.

Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk ha förklarat sig icke hava något att erinra mot livsmedelskommissionens förslag.

Departementschefen. Den svaga foderskörden år 1947 har medfört en kännbar knapphet på fodermedel. Möjligheterna att genom import avhjälpa denna knapphet äro begränsade. Det är därför angeläget, att befintliga förråd av fodermedel tillvaratagas och användas på bästa sätt. För detta ändamål har, såsom kommissionen erinrat, Kungl. Maj:t genom kungörelse den 15 augusti 1947 (nr 601) förordnat om beslag på och reglering av handeln med stråfoder. I samma syfte har Kungl. Maj:t vidare genom kungörelse den 26 september 1947 (nr 697) utfärdat förbud mot bränning av stråfoder. Enligt 5 § nyssnämnda kungörelse den 15 augusti 1947 är innehavare av beslagtaget stråfoder, vilken vägrar att på villkor, som bestämmas av livsmedelskommissionen, sälja varan till av kommissionen anvisad köpare, pliktig att, i den mån kommissionen det föreskriver, avstå varan till kronan eller, där kommissionen så bestämmer, till Svenska spannmålsaktiebolaget i enlighet med bestämmelserna i allmänna förfogandelagen. Med stöd av denna föreskrift kan kommissionen disponera över stråfoder å utarrenderade fastigheter i sådana fall, där arrendatorn på grund av stadgandet i 2 kap. 19 § nyttjanderättslagen eller annan författningsbestämmelse eller jämlikt bestämmelse i arrendeavtalet är förhindrad medgiva, att stråfoder föres från den arrenderade fastigheten.

Såsom livsmedelskommissionen framhållit i sin skrivelse och även betonades vid införandet av 1941 års lag, är det emellertid, om arrendatorn i dylikt fall är villig att överlåta stråfodret, önskvärt, att detta skall kunna bortföras utan att man behöver tillgripa det förhållandevis omständliga förfarande, som en tillämpning av förfogandelagen innebär. Med hänsyn härtill och till vad jag nyss anfört om försörjningsläget beträffande stråfoder finner jag det därför befogat, att bestämmelser skola införas om rätt för arrendator att bortföra stråfoder, av samma innehåll som de, vilka funnos i 1941 års lag.

Jag förutsätter att livsmedelskommissionen och densamma underlydande kristidsorgan skola begagna den dispensrätt, som i så fall kommer att läggas i deras hand, med all erforderlig försiktighet. Bland annat bör hänsyn tagas till den förpliktelse, som enligt arrendeavtal kan föreligga för arrendator att i samband med frånträdande av arrendet till jordägaren överlämna viss myckenhet stråfoder och som i och för sig ej beröres av de föreslagna bestämmelserna.

Den nu förordade lagstiftningen bör givetvis ej bestå längre än som är nödvändigt med hänsyn till försörjningsläget i fråga om stråfoder. Den bör därför givas allenast provisorisk giltighet. Giltighetstiden synes lämpligen nu kunna begränsas till och med den 30 juni 1949.

I anslutning till det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till *lag om rätt för arrendator att bortföra stråfoder*, vilket lagförslag torde få såsom bilaga¹ fogas vid detta protokoll.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Greta Lüzell.

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 7 januari 1948.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 30 december 1947 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 december 1947, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om rätt för arrendator att bortföra stråfoder*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för jordbruksdepartementets rättsavdelning hovrättsrådet C.-H. Nordlander.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Åke Mossler.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 januari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och folkhushållningsdepartementen samt med statsrådet Quensel anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, lagrådets den 7 januari 1948 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 5 december 1947 remitterade förslaget till *lag om rätt för arrendator att bortföra stråfoder*, därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hanns Otto Düselius.